

Broj: 01-227/27
Podgorica, 20. 05. 2020. godine

Izvještaj

o sprovedenim javnim konsultacijama o Nacrtu sektorske analize u oblasti zaštite lica sa invaliditetom za 2021. godinu

Shodno članu 79 Zakona o državnoj upravi i člana 12 Uredbe o izboru predstavnika nevladinih organizacija u radna tijela organa državne uprave i sprovođenju javne rasprave u pripremi zakona i strategija u vezi člana 32a Zakona o nevladinim organizacijama, Ministarstvo održivog razvoja i turizma je dana 29. aprila 2020. godine objavilo Javni poziv za konsultovanje sa zainteresovanim nevladinim organizacijama koje se bave licima sa invaliditetom u cilju sačinjavanja Sektorske analize za utvrđivanje predloga prioriternih oblasti od javnog interesa i potrebnih sredstava za finansiranje projekata i programa nevladinih organizacija u navedenoj oblasti. Konsultacije su realizovane u periodu od petnaest dana (počev od 29. aprila do 15. maja 2020. godine) u okviru kojih su nevladina organizacija Udruženje mladih sa hendikepom Crne Gore (u nastavku UMHCG) I Udruženje paraplegičara Podgorice dostavile svoje komentare i sugestije.

Ministarstvo održivog razvoja I turizma razmotrilo je pristigle komentare i sugestije i sačinilo slijedeće odgovore :

1.) Komentari i sugestije UMHCG i odgovori MORT-a

“UMHCG pozdravlja izradu Nacrta sektorske analize za utvrđivanje prijedloga prioriternih oblasti od javnog interesa i potrebnih sredstava za finansiranje projekata i programa nevladinih organizacija iz Budžeta Crne Gore u 2021. godini, objavljenog na sajtu Ministarstva održivog razvoja i turizma, 29. aprila 2020.

U cilju njenog kvalitetnijeg sačinjavanja, a koje prethodni raspisivanju Javnog konkursa za projekte nevladinih organizacija, dostavljamo slijedeće komentare I sugestije.”

1. “U dijelu Opisa trenutnog stanja/Opisa problema pored objekata važno je naglasiti i obuhvatiti i okruženje jer pristupačnost u dijelu fizičke pristupačnosti obuhvata javne površine i objekte, pa tako i Zakon o planiranju prostora i izgradnji objekata tretira i ovaj segment pristupačnosti. Takođe, u ovom dijelu obavezno je navesti i nepoštovanje standarda pristupačnosti prilikom izgradnje objekata i okruženja jer nije samo evidentan problem kod ranije sagrađenih objekata, već i kod novogradnje. Zbog navedenog, neophodno je istaći i nedosljednost i nedovoljan rad ili kapacitete inspekcijskih organa i monitoringa primjene zakona u praksi. Podaci NVO ukazuju da inspekcije u ovom dijelu ne vode ni evidencije koje su specifične i koje se odnose na podatke u vezi sa standardima pristupačnosti. U skladu s prethodnim, pristupačnost osim pristupa, kretanja i boravka obuhvata i segment uživanja prava na rad, pa je to potrebno dodati u navedenom nabrojanju. Osim vlasnika objekata, kao odgovornih za primjenu zakona, odnosno omogućavanje pristupačnosti potrebno je prepoznati i pružaoce javnih usluga koji su smješteni u određenim

objektima pa su samim tim objekte i usluge koje pružaju dužni učiniti dostupnim za sve, odnosno pristupačnim za osobe s invaliditetom (Konvencija UN o pravima OSI, Zakon o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom).

Takođe, evidentan je (pa isti treba i istaći) problem zakonskog nedefinisanja, i samim tim nerazumijevanja i pogrešne primjene načela razumnih adaptacija/razumnog prilagođavanja koje u postojećim crnogorskim propisima nije definisano ili je definisano na način koji nije usklađen s Konvencijom UN o pravima OSI i Opštim komentarom broj 2 Komiteta UN o pravima osoba s invaliditetom, u vezi sa članom 9 Konvencije."

Sugestija se delimično prihvata i ugrađuje.

Prihvata se da se u pristupačnosti osim pristupa, kretanja i boravka doda i pravo na rad licima sa invaliditetom i licima smanjene pokretljivosti.

Ostali dio sugestija se ***ne prihvata***.

Zakonom o planiranju prostora i izgradnji objekata ("Službeni list Crne Gore", br. 64/17, 44/18, 63/18, 11/19) definisan je pojam objekta. U članu 5 tačka 14 definisano je da je „objekat je prostorna, funkcionalna, konstruktivna, arhitektonska, estetska, tehničko-tehnološka ili biotehnička cjelina sa ili bez instalacija, postrojenja i opreme koja se u njega ugrađuje (zgrade, inženjerski objekti, javne zelene površine, groblja i dr.), tako da je pojam javne površine već obuhvaćen kroz pojam „objekta“ te stoga nema potrebe posebno naglašavati.

Istim članom navedenog zakona definisano je da je vlasnik objekta u javnoj upotrebi dužan je da obezbijedi pristup, kretanje i boravak lica smanjene pokretljivosti i lica sa invaliditetom, tako da Zakon nije prepoznao obavezu pružaoca javnih usluga koji su smješteni u određenim objektima da učine dostupnim, odnosno pristupačnim objekte u kojima su smješteni. Kroz tekst Analize koristi se pojam vlasnik/korisnik objekta.

Pojam razumnih adaptacija/razumnog prilagođavanja nije definisan u načelima planiranja i izgradnje-član 3 Zakona o planiranju prostora i izgradnji objekata .

2. „Pored značaja pristupačnosti o kojoj određene ciljne grupe treba informisati i edukovati treba naglasiti i važnost pristupačnosti za osobe s invaliditetom jer naša iskustva ukazuju da stručna i laička javnost ne cijeni dovoljno ovo pitanje i pravo OSI pa samim tim izostaju adekvatne akcije u praksi“ .

Navedeno je konstatacija.

3. „Ukoliko se očekuje doprinos NVO u dijelu mapiranja postojećih objekata i procjene njihove pristupačnosti, onda je u opisu problema važno naglasiti da takvi podaci izostaju i da u Crnoj Gori ne postoji „bijela“ i „siva“ lista pristupačnih, odnosno nepristupačnih objekata, pa u skladu s navedenim problemom prepoznati mogućnost doprinosa NVO u njegovom rješavanju. Dakle, ne bi trebalo da Sektorska analiza u dijelu aktivnosti sadrži one koje u problemu nijesu pomenute/prepoznate jer onda nije jasno zbog čega se predlažu takve aktivnosti.“

Prihvata se.

4. „Među ciljnim grupama treba prepoznati i same osobe s invaliditetom, ali i medije kao one koji trebaju i mogu biti uključeni u projektima NVO. Takođe, važno je direktno pomenuti i inspekcijske organe bez obzira što su navedeni službenici na lokalnom i državnom nivou. Ova ciljna grupa može biti posebno značajna.”

Prihvata se i ugrađuje.

5. „U segmentu Podaci (analize, studije, statistički izvještaji, itd.) koji pojašnjavaju navedeni problem potrebno se pozvati i na relevantna istraživanja i podatke NVO. U tom smislu ukazujemo na Istraživanje UMHCG među osobama s invaliditetom i njihovim porodicama, ali i Alternativni izvještaj o sprovođenju Strategije za zaštitu od diskriminacije i promociju jednakosti koji su dostupni na linkovima:

Izvještaj: <https://bit.ly/2AzAzRX>

Istraživanje: <https://bit.ly/2WDciTF>“

Ne prihvata se.

U Sektorskoj analizi pozivali smo se samo na zvanična dokumenta.

6. „Takođe, u ovom dijelu, među dokumentima umjesto „Međunarodna Konvencija o pravima osoba s invaliditetom“ treba se pozvati na crnogorski Zakon o ratifikaciji Konvencije UN o pravima lica sa invaliditetom, te pored navedenih i na član 5: Jednakost i nediskriminacija i član 8 – Podizanje svijesti o pitanjima invalidnosti. ”

Prihvata se i ugrađuje.

7. „Takođe, iz ovog dijela je potrebno brisati Strategiju za integraciju osoba sa invaliditetom jer je njen rok realizacije istekao, a s obzirom na to da će Vlada u II Q 2020. usvojiti Akcioni plan za primjenu preporuka Komiteta smatramo da se treba pozvati na taj dokument, dok Strategija može biti pomenuta u dijeli opisa problema. Takođe, predlažemo da se dodaju Zakon o zabrani diskriminacije (član 18) i Zakon o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom (član 11 i član 14).“

Djelimično se prihvata.

Prihvata se i ugrađuje u dijelu dodavanja Zakona o zabrani diskriminacije (član 18) i Zakona o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom (član 11 i član 14)

i u dijelu brisanja Strategiju za integraciju osoba sa invaliditetom jer je njen rok realizacije istekao.

Ne prihvata se u dijelu da se pozovemo na Akcioni plan za primjenu preporuka Komiteta UN, imajući u vidu da taj dokument još nije usvojen na Vladi.

8. „U dijelu Opis načina doprinosa nevladinih organizacija u rješavanju problema prvo treba staviti fokus na pristupačnost pa na diskriminaciju kao posljedicu nepristupačnosti jer je pristupačnost pravo i nadležnost MORT-a je u tom dijelu, dok su u segmentu diskriminacije po osnovu invaliditeta u oblasti pristupa javnim objektima i površinama nadležne druge institucije. Zbog navedenog, ovdje naglasak/fokus treba biti na samoj pristupačnosti i posljedicama koje proizilaze iz nepristupačnosti:

nemogućnost kretanja, ostvarivanja prava, nemogućnost učešća u zajednici na ravnopravnoj osnovi s drugima i sl.“

Prihvata se

9. „Među izvorima podataka se trebaju dodati fotografije, spisak učesnica, preskliping – izvještaj medija, ali i brisati audio zapisi i zapisnici s okruglih stolova jer se oni zaista rijetko rade i bilo bi dodatno administrativno opterećenje za NVO, ali dovoljan dokaz o sprovođenju su fotografije, spisak učesnika, medijski izvještaji, saopštenje za medije i sl. Takođe, treba brisati prezentacije jer su one lična „imovina“ onog ko ih je kreirao i mogu se smatrati intelektualnom svojinom koja nije za dijeljenje. U tom kontekstu ako obuka duže traje jednodnevna ili višednevna, a ne samo par sati, onda se mogu tražiti i izvještaji o sprovedenim obukama kao poseban prilog uz narativni izvještaj.“

Prihvata se i ugrađuje

10. “Zbog preciznosti smatramo da prva tri Strateška cilja Javnog konkursa treba preformulisati na predloženi način:
Opšti cilj: omogućavanje potpune ravnopravnosti lica sa invaliditetom sa drugim licima u skladu sa načelima UN Konvencije o pravima lica sa invaliditetom, Ustavom Crne Gore i zakonom je pretenciozan i neostvarljiv i za narednih deceniju pa ga je potrebno preformulisati u Doprinos povećanju ravnopravnosti lica sa invaliditetom sa drugim licima u skladu sa načelima UN Konvencije o pravima lica sa invaliditetom, Ustavom Crne Gore i zakonom;
Poboljšana primjena i unaprijeđeni postojeći propisi radi povećanja opšteg nivoa pristupačnosti objekata u javnoj upotrebi;
Poboljšana pristupačnost objekata i površina u javnoj upotrebi.“

Prihvata se i ugrađuje

11. “Na kraju, u skladu sa svim prethodno predloženim, ali i posebno u odnosu na sveobuhvat oblasti, smatramo da je potrebno povećati iznos ukupnog konkursa ili smanjiti očekivani broj projekata koji će biti podržani jer se „cjepkanjem“ sredstava na veći broj projekata smanjuje njihov ishod i stvarni uticaj. Mnoge aktivnosti koje su navedene zahtijevaju i nešto značajnija sredstva pa je nelogično da ih NVO sprovede ispod svakog standarda, tržišnih cijena i dr.“

prihvata se

Očekivani broj projekata smanjen je sa 10 na 5.

2.) Sugestije Udruženja paraplegičara Podgorice i odgovori MORT-a

“Povodom Javnog poziva NVO za konsultovanje u cilju sačinjavanja Sektorske analize za utvrđivanje predloga prioriternih oblasti od javnog interesa i potrebnih sredstava za finansiranje projekata i programa NVO u oblasti zaštite lica sa invaliditetom, dostavljamo Vam neke sugestije ispred Udruženja paraplegičara Podgorica.

Prije svega, prvo želim da pohvalim dostavljenu sektorsku analizu koja je urađena na jedan kvalitetan način od strane institucije koju predstavljate, a zatim dam i viđenje iz ugla organizacije koju predstavljam.

Smatramo da je u ovome momentu jako bitna afirmacija potencijala Crne Gore za stanovnike i posjetioce koji su lica sa invaliditetom kroz promociju pristupačnih objekata u javnoj upotrebi i javnih površina i ujedno poštovanje prava na informisanje i slobodno kretanje.

Osim pristupačnih objekata neophodnih za kontinuirano funkcionisanje i ostvarivanje prava lica sa invaliditetom, poseban aspekt bi stavili na turističke i kulturne objekte, kojima se posebno promoviše Crna Gora kao država.”

1. “Smatramo da bi izrada turističkih brošura ili auto-karta sa pristupačnim objektima u Crnoj Gori tome dala poseban aspekt, kao i izrada WEB IT aplikacije koja bi se mogla downloadovati i tako biti u upotrebi svim građanima (što se tiče ovog dijela, kao što znate Udruženje paraplegičara Podgorica ima googl mapu, koju možete koristiti a shodno konsultacijama koje smo imali ranije,ili koja jednostavno može poslužiti za primjer u kojem pravcu treba ići izrada nove platform koja bi se nalazila na sajtu MORT-a).”

Prihvata se

2. “Naš predlog je da se na aerodromima i na prometnijim autobuskim i željezničkim stanicama urade i postave interaktivne mape na kojima će se nalaziti svi pristupačni objekti za lica sa invaliditetom u Crnoj Gori, čime bi posebno turistima koji su lica sa invaliditetom, a dolaze u Crnu Goru, dali mogućnost da se odmah upoznaju gdje mogu da odsjednu odnosno posjete određene lokaliteta. Ove mape bi bile urađene na fazon tach scrina i trebalo bi da rade na način da korisnik može da posmatra kartu Crne Gore u totalu, ili da bira gradove, kao i objekte posebno gdje bi imao informacije šta sve pojedini objekat ima od elemenata pristupačnosti.”

Prihvata se

3. “U cilju stvaranja pristupačnog okruženja, potrebno je održati više sastanaka i razmijeniti iskustvo na ovu temu sa predstavnicima Nacionalne turističke organizacije kao i sa predstavnicima lokalnih turističkih organizacija, a sve u cilju kreiranja optimalnih i ciljanih rješenja, gdje bi se tačno znalo na šta je stavljen fokus u određenom vremenskom periodu, i na tome cilju raditi dok se ne realizuje. Na taj način dobija se mogućnost stvaranja kvalitetne *turističke ponude za lica sa invaliditetom.*”

Prihvata se

4. Plaže i nacionalni parkovi,kao važan segment turizma, u ovom dijelu moraju da imaju posebnu pažnju.

Konstatatacija

5. Smatramo da bi u Crnoj Gori bilo potrebno formirati i tri kontakt tačke (npr u Podgorici, Baru i Bijelom Polju), gdje bi u lokalnim institucijama postojali brojevi telefona na koje bi mogli da pozovu građani i da se interesuju o stanju pristupačnosti, kao i da im se daju predlozi šta mogu da obidu u Crnoj Gori, a da se ne susretnu sa problemom pristupačnosti objekata i javnih površina. Mislimo da bi ove kontakt tačke trebale da budu u turističkim organizacijama, ali ne usključujemo mogućnost da to bude i u samim opštinskim službama.

Ne prihvata se.

Smatramo da bi se izradom interaktivne mape na kojoj bi se nalazili svi pristupačni objekti za lica sa invaliditetom u Crnoj Gori, a koja bi se nalazila na sajtu MORT-a, kao i izradom turističkih brošura ili auto-karta sa pristupačnim objektima, izradom WEB IT aplikacije koja bi se mogla downloadovati i tako biti dostupna svima, omogućilo detaljno informisanje cjelokupne zainteresovane javnosti o pristupačnim objektima, te stoga nema potrebe da se formiraju posebne kontakt tačke na lokalnom nivou.

6. Takođe, smatramo da bi opštine na svojim sajtovima morale da imaju obrađene i kreirane podatke o svim pristupačnim objektima u svojoj sredini, kao i koji su im planovi (npr za dvije godine) u dijelu daljeg prilagođavanja, posebno objekata koji su u njihovom vlasništvu.

Nije predmet sektorske analize.

7. Sastanke sa lokalnim institucijama, inspekcijskim službama, inženjerskom komorom i dr., nastaviti i dalje u kontinuitetu, kao i sa organizacijama lica sa invaliditetom, upoznavati se sa stanjem pristupačnosti i dogovarati zajedničke korake kako bi se na jedan kvalitetan način izvršilo planiranje šta da se preduzme u daljem periodu, kao i kako pratiti realizaciju dogovorenih aktivnosti.

Prihvata se.

8. Sa značaja upoznavanja kako se to radi u drugim državama koje su napravile veći pomak od Crne Gore, smatram da bi studijske posjete bile jako važne, i u njima bi trebalo da učestvuju kako predstavnici nadležnog ministarstva i lokalnih institucija, tako i predstavnici organizacija lica sa invaliditetom, kako bi se na licu mjesta svi zajedno upoznali sa nekim konstruktivnijim rješenjima i na taj način dobili mogućnost da po povratku zajedno pripreme dalje aktivnosti na ovom planu.

Prihvata se.

9. Mislimo da bi bilo interesantno da se jednom u godini ili u dvije godine, uradi časopis u kome bi bili prikazani neki od pristupačnih objekata, predstavilo se šta je urađeno a šta se planira u narednom periodu u Crnoj Gori, kao i intervjui sa arhitektama, inspekcijama, predstavnicima državnih i lokalnih institucija na ovu temu.

Ne prihvata se.

Obrazloženje kao pod tačkom 5.

10. Monitoring pravnih akata podrazumijevamo da treba da se radi u kontinuitetu, da se vrše izmjene koje se nisu pokazale djelotvorne, pri čemu je poseban akcenat na praćenje realizacije akcionih planova u kojim su precizirane aktivnosti koje je potrebno realizovati.

Konstatacija.

Ministarstvo održivog razvoja i turizma zahvaljuje se NVO UMHCG i NVO "Udruženje paraplegičara Podgorice" što su svojim komentarima i sugestijama u oblasti zaštite lica sa invaliditetom dali svoj doprinos u izradi ovog dokumenta kojim se želi unaprijediti položaj lica sa invaliditetom.

Ministarstvo održivog razvoja i turizma